

ИКОНОМИЧЕСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЯ КАТО ОБЕКТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК

Наталия Пилецка

Анотация: У статті розглянуто лексичний склад сучасної чеської економічної термінології, з'ясовано вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на формування названої групи лексики, проаналізовано сучасні тенденції розбудови чеської економічної терміносистеми.

Ключові слова: економічна термінологія, чеська мова, неологізм, термін

Іконономическата терминология като система от названия на икономически явления и понятия, функциониращи в икономическата сфера на законодателството, деловата документация и икономическите науки, представлява голям и извънредно важен пласт от речника на всеки национален език. Вниманието към терминологията и развитието ѝ на собствена езикова основа, степента на обработеност и систематизация, състоянието и дълбочината на научното изучаване са показатели за нивото на развитие на държавата, на националното съзнание като цяло, а също така и на икономическото съзнание, на националната култура в конкретните ѝ прояви (интелектуална, езикова, правова, политическа).

Іконономическата терминология неведнъж е била обект на анализ от страна на украинските езиковеди (Т. Панко, Г. Чорновол, О. Чуешкова), но чешката икономическа терминология още не е била предмет на специален анализ в украинското езикознание. Това изследване е актуално преди всичко във връзка с нарастването на интереса на украинските учени към терминологията от различните области на знанието и по-конкретно на икономическата, а също и с търсенията им на пътища за решаване на неотложни практически въпроси от изграждането на най-новите терминосистеми в съвременния украински книжовен език. Анализът на икономическата лексика на съвременния чешки език разширява теоретичния кръгозор на чешкото и украинското терминологично знание, защото това не само позволява да се проследят процесите на формиране на съвременната чешка икономическа терминология, а и допринася за открояването на общославянски тенденции и на специфични национални

особености в развитието на съвременната терминосистеми в посттоталитарния период от развитието на славянските езици.

Целта на статията е да изясни закономерностите в развитието на съвременната чешка икономическа терминология, да проследи динамиката на лексикалния ѝ състав, да разкрие ролята на езиковите и извънезиковите фактори в процеса на назоваване на специални икономически понятия в съвременния чешки език.

Езикът е система в постоянно движение, затова промени се извършват на всички нейни нива. Но ако импулсите за развитие на отделните нива, например на фонетичното, са заложени във вътрешната тъкан на самия език, обогатяването на лексикалния състав се обуславя също и от действието на извънезикови фактори. Особено интензивно се променя лексикалният състав при преход между исторически епохи. За съвременния чешки език такава граница става периодът след така наречената Каdifена революция през ноември 1989 г. Промените в обществено-политическия живот водят до появата на цели пластове нова лексика, особено в сферите, непосредствено свързани със социалните преобразувания. Лексикалният състав, вътрешният строеж, границите на съвременната чешка езикова терминология са подвижни, открити, намират се в постоянно развитие и взаимодействие с други системи от термини, с общоупотребимата некодифицирана икономическа лексика. Така преходът на чешката икономика от планова социалистическа към пазарна е причина за появата на значителен брой неологизми в икономическата терминология. Сред тях са **byznysmanství, byznysplan, dealování, developer, duty-free, e-bankovnictví, fundriser, holding** и т.н.

Трябва да се отбележи, че процесът на развитие на съвременната чешка икономическа терминология, свързан с пазарните отношения, продължава: появяват се нови терминологични единици, преосмислят се значения на вече познати наименования на икономически понятия, част от термините преминават към пасивния лексикален пласт. Едва в последствие ще бъде изяснено кои от тях ще заемат своето място в центъра на терминосистемата и кои ще отстъпят към периферията на лексикалния ѝ състав.

Промените в терминосистемата и развитието ѝ се обуславят от сложното взаимодействие между външни и вътрешни фактори. Доста често в процеса на номинацията на специални понятия приоритетна роля изиграват екстралингвистични фактори, но външните фактори на развитие на терминосистемата не действат независимо от вътрешните, обусловени от определени системни отношения. Извънезиковите причини могат да допринесат за ускоряването

на съответните процеси на назоваване чрез термини или, обратно, да препятстват развитието на системата от наименования на специални понятия.

Процесите на назоваване чрез термини частично зависят също от характера на терминосистемата, от историята ѝ, а също от спецификата на понятийния апарат на отделни области. Икономиката, чиито термини са предмет на нашия анализ, стои, както е известно, на границата между техническите и социално-хуманитарните науки, което обуславя определена специфика в изграждането на терминологията ѝ. Основното разграничение между техническите и социално-хуманитарните науки преди всичко се обуславя от характера на съотношението между субекта и обекта на изследване. Очевидно, може да се твърди, че колкото по-малко е влиянието на човека върху една или друга област от науката, толкова по-ясен и по-точен става терминът, толкова повече той ще се доближава до тези идеални качества, които се изискват от такова наименование. На икономиката са присъщи математическа точност и яснота (наличие на изчисления, графики и уравнения), от една страна, обаче от друга основният обект на икономиката са отношенията между хората, а това обуславя значителното влияние на човешкия фактор върху понятийния апарат на различните области на икономическата наука. В езиков план това състояние на нещата обуславя експресивността на икономическия термин, наличието на многобройни парадигматични връзки (полисемични, синонимични, омонимични и т.н.), които с оглед на еднозначното съотношение между знаците и специалните понятия, чиито наименования са първите, се считат за нежелателни в терминосистемата.

Чешката икономическа терминология като динамична подсистема на книжовния език

Чешката икономическа терминология представлява сложна и многостранна система и е пълноценен компонент на съвременния чешки книжовен език. Тя е йерархично структурирана в подсистеми (области, подобласти) и групи термини (родово-видови, синонимични) на основата на логико-смислови връзки между понятията. Анализиранията подсистема на чешкия книжовен език съдържа ядро (основен терминологичен фонд) и периферия (термини от съседни на икономиката сфери, общонаучни термини), в които под влиянието на външни и вътрешни фактори се извършват различни лексико-семантични промени, процеси на терминологизация и детерминологизация. Към ядрото принадлежат преди всичко лексеми, които представляват названия на родови икономически понятия. Сред тях могат да се отделят две подгрупи термини. Първата е съставена от широко използвани термини, общото значение на които е известно на средностатистическите носители на езика: **aukce** – **veřejný**

prodej zboží, na němž se zboží prodá tomu, kdo nabídne nejvyšší cenu; **cena** – peněžní vyjádření hodnoty zboží; **daň** – povinná platba, kterou platí domácnosti nebo firmy do rozpočtu státu nebo obce ve stanovené výši a stanoveném čase; **dluh** – povinnost jedné osoby (dlužníka) plnit pohledávku vůči osobě druhé (věřiteli); **podnik** – funkčně a právně samostatný subjekt zpravidla zakládáný a provozovaný podnikatelem za účelem dosahování podnikatelského zisku, což je cíl a motiv k podnikání; **úvěr** – každé zapůjčení peněz někomu jinému na základě dohody, že po určité době se musí stejně velká suma zaplatit zpět; **výdaje** – představují úbytky peněžních prostředků – protipól příjmů.

Втората подгрупа представляват лексеми, с които си служат само икономисти, и тази подгрупа е разбираема за тесен кръг специалисти: **akreditiv** – listina, kterou banka potvrzuje, že bude podle instrukcí zákazníka platit třetí osobě, popř. plnit jiné bankovní úkony; **dumping** – je to cenové podbízení v zahraničním obchodě, znamená prodej za nízkou cenou; **embargo** – zákaz vývozu nebo dovozu určitých druhů zboží nebo všeho zboží ve vztahu k určité zemi; **indosament** – písemný převod cenného papíru (obvykle směnky) na dalšího majitele, který se uvede na rubu cenného papíru (směnky).

Такова използване на лексеми във функцията на название на тясноспециализирани понятия сближава икономическата терминология с терминологията на природните и техническите науки.

Периферията се състои от названия на правни, математически, социологически, управленски и други понятия, които широко се използват в изследванията на съвременната чешка икономика. Ето защо понятието “икономическо значение на думата” може да се смята за условно, тъй като редица термини могат едновременно да се причислят към няколко терминологични подсистеми. Към интердисциплинарните могат да се отнесат такива термини като: **reforma** – úprava, změna, přeměna směřující k zlepšení něj. stavu, veřejného zařízení ap.; **smlouva** – (písemná) závazná dohoda, úmluva.

Към периферията също могат да се причислят общонаучни термини: **analýza**, **báze**, **doklad**, **globalizace**, **koncepce**, **segment**, **sektor**, **strategie**, **struktura**, **subjekt**, **system**.

След като анализирахме основните типове лексеми в състава на съвременната чешка икономическа терминология, предлагаме следното работно определение на икономическия термин: икономическият термин е дума или словосъчетание, което изразява понятие от икономическата сфера на обществения живот и има дефиниция в икономическата

литература.

Всеки икономически термин може да се характеризира със следните параметри: произход, семантика, системни връзки, граматическа структура, начин на терминообразуване и функционални особености.

Икономическите термини не са изолирани, лишени от функции единици на общоупотребимия език: те представляват пълноценна част от общия лексикален състав на съвременния чешки книжовен език, но като елементи на терминосистема на тях са им присъщи по-ясни семантични граници, тенденция към еднозначност, по-строга регламентираност в употребата, което отговаря на изискванията на професионалното общуване и взаимно разбиране.

Заедно със собствено икономическите термини в икономическия текст широко се използва номенклатура – система от специфични названия на конкретни икономически обекти. Трябва да се отбележи, че за икономиката не е характерна установена международна номенклатура, както например за зоологията, ботаниката, музикологията или за други науки. Така, в споменатите области съществуват международни термини за означаване на животни, растения, музикални състояния (предимно с латински произход), които са разбираеми и общоприети за учените от целия свят. Целта на създаването и функционирането на такъв тип номенклатура е именно разбираемост за широк кръг специалисти. Гореспоменатите номенклатури са се формирали по-отдавна и понастоящем не се приемат за чужди.

В съвременната чешка икономическа терминология преди всичко прониква номенклатура, свързана с използването на модерни технологии в икономиката, в частност това е номенклатура на компютърните науки, която активно се формира на базата на английския език и която чешкият език активно заема. Наред със собствено икономическите термини, които са обобщени означения на икономическото понятие, в икономическите текстове широко се използва номенклатура – система от названия на конкретни икономически обекти.

Собствено икономическата номенклатура в съвременната чешка икономическа терминология е представена главно от названия на държавни и международни органи, учреждения, организации, документи: **ČMS – Česká marketigová společnost**, **ČNB – česká národní banka**, **PČRB – První česko – ruská banka**, **MUS – mostecká uhelná společnost**, **ČKD – Českomoravská – Kolben – Daněk / tradiční název podniku/**, **ČMKOS – Českomoravská komora odborových svazů**, **Česká spořitelna**, **Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBSD)** и др. При това трябва да се отбележи, че въпреки съществуването на англоезична версия или абривиатура

за означаване на една или друга международна организация, се дава предимство именно на чешки словосъчетания или съкращения: **OSN – Organizace spojených národů**, а не **UNO – United Nations Organization**, **SOF – Světová odborová federace**, а не **WFTU – World Federation of Trade Unions**. Същевременно продължават да се използват и международни абривиатури: **INCOTERMS, SWIFT**.

При излагането на икономически реалии текстът често се съпровожда от таблици, схеми, графики, чертежи, рисунки, формули, знаци. Така, формата на таблица позволява да се повиши точността, яснотата, компактността на представяне на нормативния материал, да се засили формалната определеност на документа. Често чертежите, схемите и рисунките изпълняват ролята на официални пояснения към словесни формулировки. Освен това текстът нерядко не би бил разбран правилно без помощта на чертежи, схеми и рисунки.

Икономическата терминология е исторически формирана съвкупност от термини, която изразява система от икономически понятия и е предназначена да задоволи специфични потребности на общуването в сферата на икономическата наука и практика.

Тази съвкупност е специален обект на изследване както в икономиката (в частност в икономическата теория), така и в езикознанието (преди всичко в новите му области – терминознание (теоретични основи на науката за термина и терминологичната система на икономиката) и лексикография (наука за теорията и практиката на създаване на речници).

Формирането на икономическия речник в системата на езика се извършва под влиянието на външни и вътрешноезикови фактори. Върху характера и динамиката на развитието му влияят конкретни общественно-политически условия: типът производствени отношения, съотношението на класовите сили, промените в държавно-общественото устройство, международните отношения, езиковата политика и др.

Нивото на развитие на икономическата терминосистема зависи от натрупания от държавата (нацията) опит при икономическото регулиране на обществени отношения, от дълбочината на научното изследване на икономическите явления и категории, от мерките относно подреждането, систематизацията и лексикографското описание на икономическата терминосистема.

Чешката икономическа терминология, както и общоупотребимата лексика, функционира съгласно фонетичните, морфологичните и синтактичните закони на книжовния език. Но терминологичната лексика активно реагира преди всичко на извънезиковите фактори,

особено на промяна в понятийния апарат на икономическата наука, което води до значително попълване на общия лексикален фонд на съвременния чешки книжовен език.

Икономическата терминология като съвкупност от названия на икономически понятия в една от обществените науки обединява откритостта на тази подсистема на книжовния език с общоупотребимата лексика. Затова някои нейни единици сравнително лесно проникват в общоезиковия лексикален фонд и обратното, терминологията заема от него лексеми за назоваването на нови икономически понятия.

Икономическият термин, както и всеки друг, не може да съществува без взаимодействие с общоупотребимата лексика. Нито един икономически текст не се изгражда само върху термини, а се създава и функционира в тясно взаимодействие с цялата лексикална система на езика.

Защо икономиката и нейните базови понятия са по-близки до средностатистическия гражданин, отколкото например физиката и нейните основни термини? Преди всичко в разпространението на икономически знания значителна роля играят средствата за масова информация. Ежедневните броеве на информационните издания (например Dnes) задължително съдържат икономически новини. В телевизионните предавания също има новини за вътрешната и външната икономика. Един от основните източници на информация днес е световната мрежа Интернет. Огромният брой Интернет-сайтове на икономическа тематика очевидно се обуславя от търсенето от потребители специалисти, както и просто от интересувачи се. Това, че сайтовете са предназначени не само за специалисти, се потвърждава от факта, че в някои от тях се съдържат допълнителни пояснения на базови понятия, които са известни на икономистите, но могат да бъдат неразбираеми за средния потребител.

Друг източник на икономическа информация за населението са изказванията на политическите ръководители на държавата. Обикновено един от основните пунктове в речите са именно икономическите въпроси. В предизборна кампания (на митинги, в агитационни материали) политиците акцентират вниманието върху икономиката, защото преди всичко икономическото благосъстояние на населението влияе върху популярността или непопулярността на политическите лидери и партии.

Освен това средностатистическият човек във всекидневния живот често пряко или опосредствано се сблъсква с икономическата сфера (актът на покупко-продажба, плащането на битовите сметки, банковите услуги и т.н.).

Всички тези фактори правят икономиката близка до човека, а икономическата терминология – разбираема за средностатистическия гражданин.

В състава на съвременната чешка икономическа терминология влиза специална лексика от следните подсистеми на икономическата наука: „Борса и борсова дейност“, „Счетоводна отчетност и одит“, „Макроикономика“, „Маркетинг и търговия“, „Международна икономика“, „Микроикономика“, „Предприемачество и мениджмънт“, „Статистика“, „Застраховане“, „Финанси, банки, инвестиции“, „Фондова борса“, „Ценни книжа“.

За съвременната чешка икономическа терминосистема са характерни два вида системност – логическа и езикова. Под логическа системност се разбира йерархията на понятия, които изразяват родово-видови отношения. Езиковата системност представлява структурна типология от термини (синтез на прости, сложни и съставни наименования), както и системни отношения (полисемия, синонимия, антонимия) между тях.

Чешката икономическа терминология може да се изучава в синхронен и диахронен план. Синхронният подход предвижда изучаване на състоянието на икономическата терминология като система от взаимосвързани и взаимно обусловени терминоеlementи в определен момент от неговото развитие. Диахронният подход към изучаването на икономическата терминология се състои в това, че тя се разглежда в процеса на историческото развитие – от появата на чешкоезични разработки по икономика до съвременни изследвания от тази област на човешкото познание. Икономическата терминосистема по пътя на основаването и формирането си не остава неизменна: съставът ѝ се разширява, структурата ѝ се усложнява, извършват се определени лексико-семантични процеси.

Необходимо предшестващо условие за систематизирането на чешката икономическа терминология е изследването ѝ като отделна специфична подсистема на съвременния книжовен език, който използва средства и начини за общоезикова номинация със специалната цел за назоваване на научни икономически понятия. Само такъв подход дава възможност да се осветлят обективните тенденции от развитието на икономическата терминосистема в съвременния чешки език. Системният анализ също така прави възможно разкриването на перспективни средства и модели за създаване на термини, неизползвани твърде активно досега или излезли от употреба.

Освен на теоретичния, е необходимо да се обърне внимание и на практическия

аспект на терминната деривация, без отчитането на която не е възможно да се напишат жизнеспособни икономически документи, които да отговарят на съвременното ниво на развитие на икономическата наука и да задоволят належащите нужди на икономическата практика.

Един от основните фактори, които влияят на ролята и мястото на тези лексеми, е сферата на използването им. Сферата на функциониране на икономическата терминология днес е необичайно широка: икономически документи, специализирани и периодични издания, учебници и наръчници. Общоприето е мнението, че първичната сфера на функциониране на термина е тясноспециализираната сфера на общуване на специалистите от една или друга област на науката (Даниленко 1977: 58). Съвременните глобализационни процеси и особенният статус на икономиката като наука обаче водят до широка популяризация на икономическите термини. Разбира се, количеството и честотата на употреба на различните икономически термини не е еднаква.

При детайлното разглеждане на сферата на употреба на термина възниква въпросът: дали в зависимост от контекста терминът преминава в статуса на общоупотребима лексема или продължава да изпълнява функцията на термин? Дали икономическата лексика и икономическата терминология са две групи на една и съща система? Някои автори пропагандират мнението, че икономическата терминология е съставна част от икономическата лексика. Обаче трябва да се обърне внимание на това, че част от икономическата терминология се използва само в специални текстове и професионално тесен кръг от специалисти и никога не преминава към общоупотребимия език, а единиците ѝ не стават елементи на икономическата лексика. Освен това лексемите, които едновременно са елементи и на икономическата лексика, и на икономическата терминология, във всяка от системите имат различни функционални характеристики. По наше мнение икономическата терминология и икономическата лексика са две различни системи, които тясно си взаимодействат.

Сфера на използване на икономическите термини са предимно икономическите документи (договори, споразумения, закони) и научни разработки по икономическа теория и практика. Както отбелязва в своето изследване Иржи Краус (Kraus 1997: 92), през последното двадесетилетие именно езикът на икономическите документи преживява най-големи промени. Във връзка с широкото разпространение на гореспоменатите обществени преобразувания се изменят и типовете икономически документи. Активно започват да функционират разнообразни форми на договори, пълномощни, учредителни документи.

Нееднородната структура на икономическия текст се обуславя от това, че икономическата информация е предназначена за различни реципиенти, съответно и ролята на термина ще бъде различна. В специализирания икономически текст (научни статии, учебници, специализирана преса) авторът подава информация, която предполага, че и двамата участници (автор и адресат) владеят специалните понятия. Адресат могат да бъдат специалисти от тази или близка до нея област, бъдещи специалисти и т.н. Ролята на научния термин в такъв текст е чисто информативна. Целта на специалния текст е запознаване с новите тенденции в теорията на икономиката, с резултатите от практически изследвания в областта на икономиката, с проблемите, които възникват по време на въвеждането на практиката в теорията.

Действената и влиятелна съвременна публицистика допринася преобладаващото множество от икономически терминоединици от тясноспециални постепенно да стават обичайни, общонародни, т.е. да се нормализират и кодифицират, а с времето да преминават и в системата на икономическата лексика. Става въпрос преди всичко за интернационализми-европеизми (предимно от английски език и американския му вариант), които представляват най-многобройната и отворена група, която постоянно се попълва (Стишов 2003: 65). Променяйки сферата си на употреба, икономическата терминология преминава от разряда на икономическата терминология в разряда на икономическата лексика.

Друг тип икономически текст е научнопопулярният, който си поставя други задачи. Авторът и адресатът притежават различни знания и навици. Авторът на научнопопулярния икономически текст е като правило специалист в тази област, макар и да може да бъде например журналист, който е добре запознат с икономическата проблематика. Адресат са специалисти от други области, студенти, младежи, широката общественост. Целта на научнопопулярния текст е запознаване на масата с основни икономически проблеми, изясняване на базови икономически понятия.

Съвременни тенденции на развитие в чешката икономическа терминосистема

През последното десетилетие на XX и в началото на XXI век се е развил и продължава стремително да се развива многоезичният терминологичен пазар. Това развитие се характеризира не само с конкретни попълнения на количествения състав на изследваната терминосистема, а и с качествени промени в терминотворческите процеси. Развитието на съвременните информационни технологии и политико-икономическите преобразования в Европа и света са определящи за съвременния етап от развитието на човечеството, който се

описва с понятието глобализация. Глобализацията засилва миграционните процеси, които предвиждат постоянна взаимовръзка между отделни личности, култури и езици. Глобализационните процеси обуславят приоритетното положение на английския език като средство за общуване между различни народи в обединена Европа и света. Това благоприятства проникването на голям брой английски заемки в различни езици по света. Чешкият език не е изключение: и в книжовния му вариант, и в разговорно-битовата лексика е наличен голям брой заемки от английски (както от британския, така и от американския вариант). Пътищата за проникване на англицизми са извънредно много. Те се обуславят от това, че английският език се използва в различни сфери. Преди всичко английският се смята за език на науката и бизнеса. Именно той е основното средство за общуване на международни конференции, форуми и симпозиуми. Световната научна литература се печата също предимно на английски. Чешките учени, запознавайки се с научни англоезични изследвания, заемат особено трудни за превод думи (това се отнася особено за терминология от различни области). Трябва да се отбележи, че процентът на текстовете, написани на английски език, е различен в различни сфери на науката. Тенденцията за използването на чешкия език като приоритетен съществува предимно в хуманитарните и обществените науки на чешката езикова общност.

Още един достоверен източник за попълване на лексикалния фонд на чешкия език с английски заемки е европейското сътрудничество в областта на икономиката. На английски език се сключват също различни договори и споразумения, не задължително между англоговорящи страни.

Отношението на чешките езиковеди към глобализационните процеси не е еднозначно, тъй като въпреки многото позитивни черти, те същевременно поражда редица езикови проблеми. Към тях се причисляват разколебаването и нестабилността на нормата, вариантността при термините и т.н. Затова необходимо условие за използване на дадена заемка е анализът на ситуацията в няколко посоки: опасност/безопасност от увеличаване на и без това значителния обем на заемките; уместност на едни или други термини в определени процеси на езиковата комуникация; целесъобразност на заимстването на лексикални единици от чужди езици при наличието на собствени национални съответствия. Като цяло проблемът с миграционните и глобализационните процеси за чешкия (както и за много европейски езици) остава актуален и се нуждае от детайлно проучване, и по-специално в плана на определянето на ролята и мястото на заемките в системата на съвременния книжовен език.

Чешката икономическа терминосистема се развива в руслото на изграждането на чешката научна терминология, тъй като тя е една от нейните съставни части. Както е известно, в края на XX – началото на XXI век чешката икономическа наука се развива с извънредно бързи темпове, което се обуславя преди всичко от значителните промени в икономиката на Чешката Република след разпадането на социалистическия лагер и влизането на държавата в ЕС.

В контекста на европейската интеграция, наред с глобализацията, забележима става тенденцията към по-голямо осъзнаване на собствената културна идентичност. Въпреки доминиращата роля на английския език в сферата на икономиката, бизнеса и масовата култура повечето европейски страни се придържат към мнението, че именно националният език трябва да обслужва тези сфери. Поради това актуален остава проблемът за запазването на чешката националноезикова самобитност в научния език като цяло и в частност в областта на назоваването на специални икономически понятия.

На съвременните европейски езици (и на чешкия в частност) е присъща симбиоза на две противоположни явления: от една страна, езикова глобализация, т.е. стремеж към подобност, а от друга – интерес към националния език като отделна самобитна единица (оттук произтича интересът към диалектите, към стандартния и субстандартния национален език).

Друг важен процес, който се осъществява днес в европейските езици, е модернизацията. Между тях се осъществява постоянен обмен на информация, който засилва различните междуезикови влияния и благоприятства създаването на междуезиков лексикален фонд, особено на базата на гръцко-латински корени в европейския езиков ареал. За съвременната чешка езикова терминология една от последиците на модернизационните процеси става появата на голям брой неологизми с компоненти *e-*, *i-*, *m-* за означаване на обекти и субекти на икономическите процеси, броят на които расте преди всичко поради използването на съвременни средства за общуване – интернет, мобилни телефони, IP-телефония.

Следователно, съвременната чешка икономическа терминология е сложна и многопластова система. Тя е пълноправна част от съвременния чешки книжовен език и подлежи на неговите фонетични, лексикални и морфологични закономерности.

Основна част на съвременната чешка икономическа терминология представляват собствено чешките термини. В състава на чешката икономическа терминология

може да се разграничи ядро и периферия. Към ядрото се причисляват собствено икономически термини. Периферията се състои от термини на близки дисциплини, общонаучни термини и номенклатура (названия на документи, международни и държавни институции и т.н.). В икономическия текст като спомагателни към словесните средства присъстват разнообразни схеми, графики и уравнения.

Структурата на текста зависи също от това за какъв реципиент е предназначена икономическата информация. Затова икономическите текстове могат да бъдат разделени на специални и научнопопулярни. Ролята на термина в различните типове текстове също е различна и преди всичко се обуславя от нивото на икономическа компетентност на потребителите, а също и от общото интелектуално ниво на адресати и реципиенти.

Съвременната чешка икономическа терминология не е подмината от влиянията на интеграционните и глобализационните процеси. Явленията глобализация и модернизация тук също оставят своя отпечатък.

Превод: Анастасия Стоилова

Използвана литература:

Даниленко 1977: Даниленко, В.П. Русская терминология: опыт лингвистического описания. – М.: Наука, 1977, 247.

Стишов 2003: Стишов, О.А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). – К.: Пугач, 2003, 387.

Kraus 1997: Kraus Jiří Jazyk hospodářských dokumentů a písemností // Český jazyk na přelomu tisíciletí.- Praha: Academia, 1997, 92-96.

Информация за автора:

Наталия Пилецка – доц. д-р по английски и чешки език в катедрата по чужди езици на Лвовската държавна финансова академия. Сфера на интереси: лексикология, терминология, методика на преподаването на чужди езици.

E-mail: pilecka@ukr.net